

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Resolutorium dubioru[m] circa celebratione[m] missa[rum] occurrentiu[m]

Heynlin, Johannes

Colonie, 1501

VD16 H 3452

x De ratione [et] [...]cat[i]one eorum que in missa [et] circa eam aguntur
cum breui epilogo [et] conclusione huius operis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34702

Capitulum

per hec verba Ite missa est. Benedicam⁹ dño. vel Requiescāt in pace. Ubi
chorus vel minister grās agens rñdet. Deo grās. vel defunctis requiem
optans rñdet Amen ad requiescant in pace

¶ Capitulum decimū de rōne et fatōne eoz. q̄ in missa et circa eā
agunt cū breui epilogo et conclusione totius operis. duode-
cim comprehendens articulos.

Arti. i.

¶ Numerat ea que in missa et circa eam aguntur

	I	Lotio manuum.
	ii	Purificatio.
	iii	Altaris osculatio.
¶ In missa p̄cipue solē niac circa eā decem ge- neralia principaliter oc- currunt per agenda	iiii	Sacerdotis p̄sio et ppli p̄ eū saluatio
	v	Gestus variatio.
	vi	Multiplex per crucez signatio.
	vii	Hostie fractio.
	viii	Partis hostie in calicem missio.
	ix	Osculi pacis traditio
	x	Vini non consecrati sumptio

Arti. ii.

¶ Exponit rātonem et fatōnem p̄mi principalis quod circa missam
et in ipsa occurrit peragendum

	I	Tractandū reuerēter ip̄m sacramētū. Preciosa em̄ tractare nō p̄sueuerunt ho- mines. nisi manibz p̄s lotz. vñ indecēs esset q̄ ad tam p̄ciosum et tam nobile sa- cramētum tractandum quis accederet manibus que defacili inquinātur illotz
¶ Lotio manū ante missam fit	ii ad	Inciandū celebrantem ad deuotōez et in eternū purificatōez quā intēdere d̄z
	iii	Insinuandū q̄ p̄secratur ⁹ hostiā. lachri- mis p̄punctōis lauare d̄z p̄us p̄sentia
	iiii	Significandū interiorē mūdificatōem.
¶ Cū sacer Dyonisi ⁹ dr. q̄ extremitatū ablutio sc̄at ablutōez etiā a mi- nūis peccat ⁹ Hoc nāq̄ representabat ablutio sacerdotū i veteri testamēto		Reuerentiam satis exhibendam cum iam offer- ri et consecrari debent.
¶ An oblatōez vel p̄secratōez ad ampliōre		Deuotionem et puritatem inciandū Emundationem a peccatis sc̄andā.

Lotio di-
gitoz in
missa fit

Post sacramēti
sumptōem p̄p̄

Sacramēti reuerētia. ne post rāti sacramēti tra-
ctū digitz nō ablut⁹ statim alia nō p̄secrata tāgant.
Periculi cautela. vt si aliqd de sp̄bz sacramenta
libz adhererit digitz p̄ ablutōem tollat⁹
Mūdicie reuerētia. sc̄at em̄ hec ablutio vt sacer-
dos q̄ p̄ sacramēti p̄p̄tōem p̄sumit eē mūdā⁹
post celebratōem mūdiciā retineat et ne reciduat

Decimum

¶ Rōnem ac fcatōem scđi pncipalis qđ circa missam agitur declarat. **Arti. iij.**

- I** Sacramenti reuerentiā. vt scz p thuris odore expellat
omnis malus fetor horrorem prouocans
ij Dyabolice malignantis repullam. ne scz ille malignus
contra sacrificium vel celebrantem aliquid machinari
possit. hñsđi em fumo omnia demonia fugantur
Thurificatio ad missam
sa3 z i ea fit **ij** Deuotōem z ordē celebrantis ac assistentium signifi-
ficandam que per ipsos ad deum dirigitur.
iiij Effectum gratie representandum. qua sicut bono odo-
re christus plenus fuit.

¶ Explicat rōnem ac fcatōem terci pncipalis qđ circa missam agit. **Arti. iij.**

- I** Sacramenti psecrādi tractādi z sumendi reuerentiā
Altaris osculatio añ missaz et i ea fit **ij** Celebrantis amorem erga christum excitandum
iiij ad Dilectōez inf xpm spōsuz z eccliam spōsaz repñtādā
iiij Detestabile iude pđitoris osculādoez fcatōē pscrtim
quo ad illā osculādoem q fit post sacramenti eleuatio-
nem cum dicit. Ex hac altaris participatōe zc.

¶ Quarti pncipalis qđ in missa agitur rōnem fcatōnemqz exponit. **Arti. v.**

- Sacerdos ad populū** **Septē vicibz. quinqz videlicet cū se vertit ad po-
pulū. z bis cū se nō vertit. vt cum dicit in pfatione.
tio q fit** Dñs vobiscū. Et post hostie fractōem. Pax dñi
sit sp vobiscū. septiformē spū sancti grām fcat.

¶ Explicat rōnem ac fcatōem quinti pncipalis qđ in missa agitur

- I** Brachioz extēsiō **Extēsiōne brachioz xpi i cruce**
ij Eleuatio **q fit** Directōem orōnis ad deum.
iiij Cōiunctio **manū cū ope fidei cū opibz charitatis**
Bestus pncipal variatio est sexu-plex **iiij** Lacellatio **Affixionem christi in cruce**
v Digitoz .s. pollicis cū indice **Propt sacramēti reuerentiā z piculi cautelaz**
copulatio q fit **ne hñsđi pñcula digitis adheserit disp dat**
Ad fcatōē copulatōnem capitis cū mens
bris. id est christi cum ecclesia.

- vi** Corpis incli-
natio q fit ad **Repñtandā humilitatē z obedientiam**
christi ex quibus passioē suscepit.
Incarandū celebrantem z assistētes ad huius
militatē z deuotionem.

¶ Rōnem z fcatōem sexti pncipalis qđ in missa agitur declarat

¶ Multiplex signatio p cruces fit ad repñtandū modū z ordinē domi-
nice passionis. Et qz illa passio qbusdam gradibz fuit facta. Quēdā em
passionis pres crucifixionē precesserunt. z qdam in cruce psummate sunt
Ideo etiā qdā cruces fiunt ad repñtandū ea q passus est dñs añ crucifixi-
ōne. vt ille q fiunt añ psecrādoem. Quēdā vero fiunt ad repñtandū ea
que in cruce vel post crucem facta sunt. sicut ille q post psecrādoem fiunt

Arti. viij.

Capitulum

		Hec dona	Traditiones
I	Triplici sub illis	Hec munera	christi factas a
	Cruce	Hec scilicet	deo patre. iud
			da et iudas.
ii	Triplici sub illis	Benedictam	Ueditores ple
		Ascriptam	ctam a sacerdoti
		Ratam	bi scribitur phari
			seis vel ueditoris pecuniam
			s. triginta denariorum.
			Judam venditoris
Perficiat autem ista signatio per decem vices	Ubi addit du	Corpus	
	plex crux sub		ad repen-
	illis verbis	Sanguis	tandum
			corpis
ii	Cruce unica in	separatoe	sub illo verbo
			Benedixit.
iii		sanguis	Benedixit.
	Ad representandum passionem christi factam in cena		
	per huius sacramenti institutionem sub specie panis et vini		
	Et ad representandum passionem christi in corpore et anima.		
v	Cruce quadrupli	Hostiam puram	
	a sub illis	Hostiam sanctam	Ad representandum pla
	verbis	Hostiam immaculatam	gas quodque sine uimine
		Panem sanctum. v. e.	ra quoniam principalia
		Calicem sanctum. p. p. e.	corporis christi.
			Corporis
vi	Triplici sub illis		Et sanguinis sump.
	verbis		tionem.
	Ad representandum corporis christi extensionem in cruce		
	sanguinis effusionem. et passionis fructum		
vii	Triplici	Sacramentis	Ad representandum triplicem
	sub illis	Uuificas	christi orationem in cruce. scilicet per
	verbis	Benedicis	persequentibus. liberationem a
			morte. et adaptionem glorie
viii	Cruce	Per ipsum	Ad representandum tres horas
	sub illis	Et cum ipso	quibus christus in cruce pependit.
	verbis	Et in ipso	quia ab hora sexta usque ad
			nonam
ix	Duplici sub		Deo patri omnipotenti.
	illis verbis		In unitate spiritus sancti.
	Ad representandum separationem anime christi a corpore		
x	Triplici sub	Paradisi	Ad representandum christi
	illis verbis	Sit semper	resurrectionem. tertia
		Globisui	die factam.
Arti. viii	Exponit rationem ac causam septimum principalis quod agitur in missa.		
	Hostie fra	Observandum formam quam christus circa confectio-	
	ctio fit ad	nam huius sacramenti tenet. Ipse enim panem fregit etc.	

Decimum

Hostie fractio Repitandū
etiam fit ad

Passionē christi. in q̄ corpus xpi vul
nerationib; fractū suē diuisum fuit.
Distinctionem corporis christi mys
tici fm̄ diuersos eius status

¶ Rōnem z scartōnem octauī p̄ncipalis quod in missā agitur declarat. **Arti. ix.**

¶ Circa missionē pris hostie in calicē aduertendū ē q̄ hostia frāgīl̄ pris
mo in duas medietates. ad designādū duplicē statū p̄destinatorū. scz eoz
q̄ sunt in eterna gl̄ia. z eoz q̄ sunt in tpali miseria. Illa nāq; medietas q̄ ex
manu dextra sup̄ patenā indiuisa collocať scart. p̄destinatos q̄ iam adepti
sunt beatitudinē q̄ p̄ dextrā intelligit. Alia p̄o medietas q̄ in sinistra ma
nu retinet̄ in duas pres diuidit. quaz vna medietati sup̄ patenā collocare
cōiungit. z scart illos q̄ sunt in purgatorio. q̄ q̄dē lz beatitudinē nō dū habet
ant. sunt tū certi de ea. Altera p̄o ps q̄ post hāc diuisionē in dextra tenet
mittit̄ in calicē. z scart p̄destinatos adhuc in seculo viuētes. q̄ q̄uis de te
aritudine habēda certi nō sint. illā tū p̄tute passionis z sanguinis xpi p̄es
quent. licet p̄ multas tribulatōnes q̄ p̄ calicem scantur.

¶ Assignat rōnem z scartōnem noni p̄ncipalis quod in missā agitur **Arti. x.**

¶ Postq̄ sacerdos dixerit. Agnus dei zc. osculat̄ librum vel altare vel
aliud fm̄ p̄titudinē loci. Et deinde minist̄z vel imaginē vel tabulā per
eundē sibi porrectā. q̄ vterius exhibet̄ altantib; osculāda. Primo iō vt ces
lebrans nō solū cū deo pacē lz z cū pximo se habere p̄stet. Scdo ideo vt
alij osculantes. p̄stentur se esse coniunctos in vnitare fidei per christum
in ara crucis immolatum.

¶ Rōnem z scartōnem decimi p̄ncipalis quod in missā agitur exponit.

¶ Post cōmunionē z calicis ac digitorū cū vino ablutōem sumit̄ illd̄ vinū
Primo iō vt reliquie speciey sacramentaliū (si q̄ in ore remanserint) cū illo
trāsgluciant. Scdo iō vt p̄ hoc fecit q̄ sacerdos deinceps manere debeat
mundus. z seruare sapore z odore vini p̄punctōis z tristicie in corde gra
tiaz actōes z leticie in ore. recre p̄uersatōis z iusticie in vita z opere

¶ Superius determinata breuiter epilogans z hoc opus concludens

¶ Ea q̄ circa officii missē q̄ ad minist̄z celebrandi locū. r̄ps. ac cetera in
summario hui⁹ opis notata dubitatōem ingerere p̄nt sub p̄pēdio satis res
soluta puram. Nā si aliq̄ alia occurrat ex his q̄ definita sunt diligēter p̄si
deratis facilt̄ solui p̄nt. Sollicite p̄terea curet ille p̄ cui⁹ negligentia erro
aliq̄s cōmissus fuerit vt debitā sup̄ illo p̄niam agat. Et qz iuxta sacrorū
canonū p̄stitutiōes q̄dā defect⁹ sp̄ealē exigūt satisfactōem tutū ē vt in cas
sib; difficultib; plar⁹ sup̄ior p̄sulat̄ cui tales sunt reseruādi. Nō lateat deniq;
q̄ lectorē doctores diuersos circa q̄dā in sup̄iorib; dicta nō vniformiter.
lz sepi⁹ p̄traria sentire. vñ fieri nō p̄r vt singulorū snias imitemur. Sz hoc
nobis sufficiat vt oī affectu a d̄ opinātes secluso id q̄d nobis verius aut
magis p̄gruū visum est definiuerim⁹ ad gloriā iesu xpi. q̄ cū patre z spiri⁹
tus sancto viuūt z regnat in secula seculorū benedictus Amen.

¶ Explicet resolutoriū dubioy circa celebratōnem missaz occurrentiū.
Impressum Colonie p̄ Henricū Quentell. Anno dñi. M. cccci.